EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 24.5.2023
COM(2023) 625 final

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Slovakian vuoden 2023 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Slovakian vuoden 2023 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

{SWD(2023) 625 final}

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Slovakian vuoden 2023 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Slovakian vuoden 2023 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97[1] ja erityisesti sen 5 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011[2] ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241[3], jolla perustettiin elpymis- ja palautumistukiväline, tuli voimaan 19 päivänä helmikuuta 2021. Elpymis- ja palautumistukivälineestä tarjotaan jäsenvaltioille rahoitustukea uudistusten ja investointien toteuttamiseen, eli kyse on EU:n rahoittamasta finanssipoliittisesta elvytyksestä. Talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten tavoitteiden mukaisesti tukivälineellä edistetään talouden ja yhteiskunnan elpymistä ja kestävien uudistusten ja investointien toteuttamista. Tarkoituksena on erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän tukeminen sekä jäsenvaltioiden talouksien häiriönsietokyvyn vahvistaminen. Tukiväline auttaa myös vahvistamaan julkista taloutta ja vauhdittamaan kasvua ja työpaikkojen luomista keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, parantamaan EU:n alueellista yhteenkuuluvuutta ja tukemaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon jatkamista. Elpymis- ja palautumistukivälineen

[1] EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25.
[3] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17).

mukainen enimmäisrahoitusosuus jäsenvaltiota kohti päivitettiin 30 päivänä kesäkuuta 2022 asetuksen (EU) 2021/241 11 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

(2) Komissio hyväksyi 22 päivänä marraskuuta 2022 vuotuisen selvityksen kestävästä kasvusta 2023[4]. Tämä käynnisti vuoden 2023 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson. Selvityksessä määritetyt painopisteet, jotka Eurooppa-neuvosto hyväksyi 23 päivänä maaliskuuta 2023, rakentuvat kilpailukykyisen kestävyyden neljän ulottuvuuden ympärille. Komissio antoi 22 päivänä marraskuuta 2022 lisäksi asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella laadittavan varoitusmekanismia koskevan kertomuksen vuodelle 2023, jossa se katsoi, että Slovakia kuuluu niihin jäsenvaltioihin, joissa saattaa olla epätasapainoja tai niiden uhka ja joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Komissio antoi samana päivänä myös lausunnon Slovakian vuoden 2023 alustavasta talousarviosuunnitelmasta. Niin ikään komissio antoi suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskevaksi neuvoston suositukseksi sekä ehdotuksen vuoden 2023 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi suosituksen 16 päivänä toukokuuta 2023 ja ehdotuksen 13 päivänä maaliskuuta 2023.

(3) EU:n talouksien häiriönsietokyky on osoittautunut erinomaiseksi, mutta geopoliittisen tilanteen vaikutus on edelleen negatiivinen. Samalla kun EU pysyy vakaasti Ukrainan rinnalla, EU:n talous- ja sosiaalipolitiikassa keskitytään lyhyellä aikavälillä vähentämään energiashokkien negatiivista vaikutusta haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin ja yrityksiin ja keskipitkällä aikavälillä jatkamaan toimia vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamiseksi, kestävän ja osallistavan kasvun tukemiseksi, makrotalouden vakauden turvaamiseksi ja häiriönsietokyvyn parantamiseksi. Lisäksi keskitytään vahvasti EU:n kilpailukyvyn ja tuottavuuden parantamiseen.

(4) Komissio antoi 1 päivänä helmikuuta 2023 tiedonannon *Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma nettonollan aikakaudelle*[5]. Tarkoituksena on parantaa EU:n nettonollateollisuuden kilpailukykyä ja tukea nopeaa siirtymistä ilmastoneutraaliuteen. Suunnitelma täydentää käynnissä olevia Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan ja REPowerEU-suunnitelmaan kuuluvia toimia. Sen tavoitteena on luoda suotuisampi ympäristö, jotta voidaan lisätä EU:n kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi vaadittavien hiilineutraalien teknologioiden ja tuotteiden tuotantokapasiteettia EU:ssa sekä varmistaa kriittisten raaka-aineiden saatavuus muun muassa monipuolistamalla hankintoja, hyödyntämällä jäsenvaltioiden geologisia luonnonvaroja asianmukaisesti ja maksimoimalla raaka-aineiden kierrätys. Suunnitelma rakentuu neljän pilarin varaan: ennakoitava ja yksinkertaistettu sääntely-ympäristö, rahoituksen saannin nopeuttaminen, osaamisen parantaminen ja avoin kauppa häiriönsietokykyisten toimitusketjujen luomiseksi. Komissio antoi lisäksi 16 päivänä maaliskuuta 2023 tiedonannon *EU:n pitkän aikavälin kilpailukyky vuoden 2030 jälkeen*[6]. Tiedonannon perustana on yhdeksän toisiaan vahvistavaa tekijää, ja tavoitteena on pyrkiä luomaan kasvua edistävä sääntelykehys. Tiedonannossa määritetään politiikan painopisteitä, joilla pyritään aktiivisesti saamaan aikaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden pitkän aikavälin kilpailukykyä edistäviä rakenteellisia parannuksia, oikein kohdennettuja investointeja ja sääntelytoimia.

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

Jäljempänä esitettävillä suosituksilla edesautetaan näihin painopisteisiin liittyviä toimia.

(5) Vuonna 2023 talouspolitiikan koordinoinnin eurooppalainen ohjausjakso kehittyy edelleen rinnan elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanon kanssa. Elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano kaikilta osin on edelleen olennaisen tärkeää politiikan painopistetavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska suunnitelmat kytkeytyvät kaikkiin viime vuosina annettuihin maakohtaisiin suosituksiin tai merkittävään osaan niistä. Vuosien 2019, 2020 ja 2022 maakohtaiset suositukset ovat yhtä lailla tärkeitä tarkistettaessa, päivitettäessä tai muutettaessa elpymis- ja palautumissuunnitelmia asetuksen (EU) 2021/241 14, 18 ja 21 artiklan mukaisesti.

(6) REPowerEU-asetuksella[7], joka annettiin 27 päivänä helmikuuta 2023, pyritään nopeassa tahdissa poistamaan asteittain EU:n riippuvuus Venäjältä tuotavista fossiilisista polttoaineista. Tällä tavoin edistetään energiaturvallisuutta ja EU:n energiahuollon monipuolistamista sekä lisätään samalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, energian varastointikapasiteettia ja energiatehokkuutta. Asetuksessa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus lisätä kansallisiin elpymis- ja palautumissuunnitelmiinsa uusi REPowerEU-luku, jotta ne voivat rahoittaa keskeisiä uudistuksia ja investointeja, jotka auttavat saavuttamaan REPowerEU-tavoitteet. Näillä uudistuksilla ja investoinneilla edistetään myös EU:n nettonollateollisuuden kilpailukyvyn parantamista, kuten *Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelmassa nettonollan aikakaudelle* hahmotellaan, ja niiden energiaan liittyvien maakohtaisten suositusten noudattamista, joita jäsenvaltioille on annettu vuonna 2022 ja annetaan tarvittavilta osin myös vuonna 2023. REPowerEU-asetuksessa otetaan käyttöön uusi rahoitustuki, jota ei makseta takaisin. Tuki asetetaan jäsenvaltioiden saataville elpymis- ja palautumissuunnitelmiin kuuluvien uusien energiaan liittyvien uudistusten ja investointien rahoittamiseksi.

(7) Komissio hyväksyi 8 päivänä maaliskuuta 2023 tiedonannon, jossa annetaan finanssipoliittista ohjausta vuodeksi 2024. Tiedonannolla pyritään tukemaan jäsenvaltioiden vakaus- ja lähentymisohjelmien valmistelua ja sitä kautta vahvistamaan politiikan koordinointia.[8] Komissio muistutti tiedonannossa, että vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen soveltamisesta luovutaan vuoden 2023 lopussa. Vuosiksi 2023 ja 2024 komissio vaati finanssipolitiikkaa, jolla varmistetaan keskipitkän aikavälin velkakestävyys ja lisätään potentiaalista kasvua kestävällä tavalla. Jäsenvaltioita kehotettiin esittämään vuoden 2023 vakaus- ja lähentymisohjelmissaan, miten niiden finanssipoliittisilla suunnitelmilla varmistetaan, että alijäämälle asetettua 3 prosentin viitearvoa suhteessa BKT:hen noudatetaan ja velkaa vähennetään uskottavasti ja jatkuvasti tai se pidetään maltillisella tasolla keskipitkällä aikavälillä. Komissio kehotti jäsenvaltioita luopumaan asteittain kansallisista finanssipoliittisista toimenpiteistä, joita on otettu käyttöön kotitalouksien ja yritysten suojelemiseksi energian hintashokilta, alkaen vähiten kohdennetuista toimenpiteistä. Se totesi, että jos tukitoimenpiteitä on tarpeen jatkaa energian hintojen uusien nousupaineiden vuoksi, jäsenvaltioiden olisi kohdennettava toimenpiteensä haavoittuville kotitalouksille ja yrityksille paljon aiempaa paremmin. Komissio

[7] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/435, annettu 27 päivänä helmikuuta 2023, asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten (EU) N:o 1303/2013, (EU) 2021/1060 ja (EU) 2021/1755 ja direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta (EUVL L 63, 28.2.2023, s. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

ehdotti, että julkista taloutta koskevat suositukset kvantifioitaisiin ja eriytettäisiin ja että ne laadittaisiin nettomääräisten perusmenojen pohjalta, kuten komission tiedonannossa linjauksista EU:n talouden ohjausjärjestelmän uudistamiseksi[9] ehdotetaan. Komissio suositti, että kaikkien jäsenvaltioiden olisi edelleen säilytettävä kansallisesti rahoitetut investoinnit ja varmistettava elpymis- ja palautumistukivälineestä käytettävissä olevien ja muiden EU:n varojen tuloksellinen käyttö, ottaen huomioon erityisesti vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä selviytymiskykyyn liittyvät tavoitteet. Komissio totesi aikovansa ehdottaa neuvostolle alijäämäperusteisten liiallisia alijäämiä koskevien menettelyjen käynnistämistä keväällä 2024 vuoden 2023 toteutumatietojen perusteella ja voimassa olevia säännöksiä noudattaen.

(8) Komissio esitti 26 päivänä huhtikuuta 2023 lainsäädäntöehdotuksia, joilla EU:n talouden ohjausjärjestelmää koskevat säännöt uudistetaan kattavasti. Ehdotusten keskeisenä tavoitteena on vahvistaa julkisen velan kestävyyttä ja edistää kestävää ja osallistavaa kasvua kaikissa jäsenvaltioissa uudistusten ja investointien avulla. Ehdotuksilla on tarkoitus antaa jäsenvaltioille enemmän valtaa keskipitkän aikavälin suunnitelmiensa laatimisessa ja samalla tiukentaa sääntöjen noudattamisen valvontaa sen varmistamiseksi, että jäsenvaltiot noudattavat keskipitkän aikavälin finanssi- ja rakennepoliittisissa suunnitelmissaan annettuja sitoumuksia. Tavoitteena on saada lainsäädäntötyö päätökseen vuonna 2023.

(9) Slovakia toimitti 29 päivänä huhtikuuta 2021 komissiolle asetuksen (EU) 2021/241 18 artiklan 1 kohdan mukaisesti kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelmansa. Komissio arvioi asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan mukaisesti elpymis- ja palautumissuunnitelman merkityksellisyyttä, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja johdonmukaisuutta asetuksen liitteessä V esitettyjä arviointia koskevia suuntaviivoja noudattaen. Neuvosto hyväksyi 13 päivänä heinäkuuta 2021 päätöksen Slovakian elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä[10]. Rahoituserien maksamisen ehtona on asetuksen (EU) 2021/241 24 artiklan 5 kohdan mukaisesti tehty komission päätös siitä, että Slovakia on tyydyttävästi saavuttanut neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä asetetut asiaankuuluvat välitavoitteet ja tavoitteet. Tyydyttävä saavuttaminen edellyttää, että edeltävien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttaminen ei ole peruuntunut. Slovakia toimitti 26 päivänä huhtikuuta 2023 komissiolle asetuksen (EU) 2021/241 21 c artiklan mukaisesti muokatun kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelmansa, johon sisältyi REPowerEU-luku. Muokatussa elpymis- ja palautumissuunnitelmassa otetaan myös huomioon päivitetty rahoitusosuuden enimmäismäärä asetuksen (EU) 2021/241 18 artiklan 2 kohdan mukaisesti ja esitetään komissiolle perusteltu pyyntö 13 päivänä heinäkuuta 2021 annetun neuvoston täytäntöönpanopäätöksen muuttamiseksi asetuksen (EU) 2021/241 21 artiklan 1 kohdan mukaisesti, koska Slovakia katsoi, että objektiivisten olosuhteiden vuoksi se ei pysty enää toteuttamaan elpymis- ja palautumissuunnitelmaansa kaikilta osin.

(10) Slovakia toimitti vuoden 2023 kansallisen uudistusohjelmansa 27 päivänä huhtikuuta 2023 ja vuoden 2023 vakausohjelmansa 27 päivänä huhtikuuta 2023 asetuksen (EY) N:o 1466/97 4 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Ohjelmat on arvioitu yhdessä, jotta

[9] COM(2022) 583 final.

[10] Neuvoston täytäntöönpanopäätös, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2021, Slovakian elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä (ST 10156/2021; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1).

niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon. Asetuksen (EU) 2021/241 27 artiklan mukaisesti vuoden 2023 kansallisessa uudistusohjelmassa otetaan huomioon myös Slovakian puolivuosittainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa.

(11) Komissio julkaisi 24 päivänä toukokuuta 2023 Slovakiaa koskevan vuoden 2023 maaraportin[11]. Siinä arvioidaan Slovakian edistymistä neuvoston vuosina 2019–2022 hyväksymien asianomaisten maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Slovakia on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Tämän analyysin perusteella maaraportissa yksilöidään puutteita sellaisten haasteiden osalta, joihin elpymis- ja palautumissuunnitelma ei vastaa lainkaan tai joihin se vastaa vain osittain, sekä tuodaan esiin uusia ja kehittymässä olevia haasteita. Maaraportissa arvioidaan myös Slovakian edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevien EU:n yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

(12) Komissio on tehnyt asetuksen (EU) N:o 1176/2011 5 artiklan nojalla Slovakiasta perusteellisen tarkastelun, jonka tulokset se julkaisi 24 päivänä toukokuuta 2023.[12] Komission päätelmä oli, että Slovakialla ei ole makrotalouden epätasapainoja. Erityisesti kilpailukykyyn, asuntoihin, kotitalouksien velkaan ja ulkoiseen tasapainoon liittyvät haavoittuvuudet ovat lisääntyneet, mutta vaikuttaa siltä, että ne saadaan kaiken kaikkiaan hallintaan lähitulevaisuudessa ja niiden odotetaan helpottavan taloustilanteen normalisoituessa. Energian hintasokki vaikutti talouteen voimakkaasti, ja inflaatio kiihtyi nopeasti. Pohjainflaatio ja yksikkötyökustannusten kasvu ylittävät selvästi euroalueen keskiarvon. Niiden ennustetaan normalisoituvan, mutta vaarana on, että kustannuskilpailukykyyn kohdistuvan paineen hellittäminen saattaa kestää kauan ja että vahva kotimainen kysyntä asettaa edelleen paineita kauppataseelle. Vaihtotase heikkeni vuonna 2022 merkittävästi energian korkeiden tuontihintojen ja muiden kuin energiaan liittyvien tuotteiden nettoviennin huomattavan laskun vuoksi. Vaihtotaseen alijäämän ennustetaan kohenevan hieman mutta pysyvän suurena vuosina 2023 ja 2024 energian hintojen laskusta huolimatta. Ulkoiseen kestävyyteen liittyvien riskien arvioidaan kuitenkin olevan lyhyellä aikavälillä vähäisiä. Julkisen talouden alijäämien ennustetaan olevan huomattavia kuluvana ja seuraavana vuotena ja alkavan korjaantua vuodesta 2024 lähtien. Asunnot vaikuttavat olevan hieman ylihinnoiteltuja markkinoiden kasvettua usean vuoden ajan. Samanaikaisesti lainanotto on ollut mittavaa – vaikka onkin nyt vähenemässä – ja kotitalouksien velka kasvoi voimakkaasti. Nämä yhdessä aiheuttavat riskin talouden vakaudelle. Pankkisektori on kuitenkin edelleen hyvin pääomitettu ja erittäin kannattava, ja järjestämättömien lainojen osuus on pieni. Slovakian talouden haavoittuvuuksien torjumiseksi tarvitaan jatkuvia toimia. Erityisesti liiallista kysyntää olisi hillittävä, mikä tukisi vaihtotaseen alijäämän ja pohjainflaation erojen kaventamista suhteessa muuhun euroalueeseen. Tämä voidaan toteuttaa varmistamalla riittävä julkisen talouden vakauttaminen ja toimenpiteillä kotitalouksien velkaantumiseen puuttumiseksi sekä pitämällä samanaikaisesti asuntojen hinnat kohtuullisina kiinteistöverotuksella ja asuntotarjontaa tukevilla toimenpiteillä.

[11] SWD(2023) 625 final.
[12] SWD(2023) 643 final.

(13) Eurostatin vahvistamien tietojen[13] perusteella Slovakian julkisen talouden alijäämä, joka vuonna 2021 oli 5,4 prosenttia suhteessa BKT:hen, supistui 2,0 prosenttiin vuonna 2022, ja julkinen velka, joka vuoden 2021 lopussa oli 61,0 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi vuoden 2022 loppuun mennessä 57,8 prosenttiin. Komissio antoi 24 päivänä toukokuuta 2023 SEUT-sopimuksen 126 artiklan 3 kohdan nojalla laaditun kertomuksen[14]. Kertomuksessa käsiteltiin Slovakian julkisen talouden tilannetta, sillä sen julkisen talouden alijäämän ennakoidaan vuonna 2023 ylittävän 3 prosentin viitearvon suhteessa BKT:hen. Kertomuksessa todettiin, että alijäämäkriteeriä ei ole noudatettu. Maaliskuun 8 päivänä 2023 antamansa tiedonannon[15] mukaisesti komissio ei ehdottanut uusien liiallisen alijäämän menettelyjen aloittamista keväällä 2023. Sen sijaan komissio totesi aikovansa ehdottaa neuvostolle alijäämäperusteisten liiallisia alijäämiä koskevien menettelyjen käynnistämistä keväällä 2024 vuoden 2023 toteutumatietojen perusteella. Slovakian olisi otettava tämä huomioon toteuttaessaan vuoden 2023 talousarviotaan ja laatiessaan alustavaa talousarviosuunnitelmaa vuodeksi 2024.

(14) Julkisen talouden rahoitusasemaan ovat vaikuttaneet finanssipoliittiset toimenpiteet, joita on toteutettu energian hinnannousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi. Vuonna 2022 tällaisiin menoja lisääviin toimenpiteisiin kuuluivat korkealle inflaatiolle eniten alttiina olevien kotitalouksien etuudet, lapsenetuuden kertaluonteinen korotus, kertaluonteinen ”14. kuukauden eläke”, kertaluonteinen bonus kaikille julkisen sektorin työntekijöille ja sääntelemättömiä yhtiöitä koskevat sähkön ja kaasun hintakatot. Näiden toimenpiteiden kustannukset korvattiin osittain energiantuottajien ja -toimittajien satunnaisista tuotoista perittävillä uusilla veroilla eli EU-asetuksen mukaisella solidaarisuusmaksulla. Komissio arvioi, että näistä toimenpiteistä julkiselle taloudelle vuonna 2022 aiheutuneet nettokustannukset olivat 0,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Julkisen talouden rahoitusasemaan ovat vaikuttaneet myös Ukrainasta paenneiden tilapäisen suojelun kustannukset, joiden arvioidaan olleen 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2022. Samaan aikaan covid-19-pandemiaan liittyvien väliaikaisten hätätoimenpiteiden arvioidut kustannukset laskivat 0,8 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2022, kun ne vuonna 2021 olivat 3,2 prosenttia.

(15) Neuvosto suositti 18 päivänä kesäkuuta 2021, että Slovakia varmistaa, että finanssipolitiikan viritys on vuonna 2022 edelleen kasvua tukeva, elpymis- ja palautumistukivälineen tarjoama sysäys mukaan lukien, ja jatkaa kansallisesti rahoitettuja investointeja.[16]

(16) Komission arvioiden mukaan finanssipolitiikan viritys[17] oli vuonna 2022 kiristävä, 1,3 prosenttia suhteessa BKT:hen, mikä oli tarkoituksenmukaista inflaation ollessa korkea. Neuvoston suosituksen mukaisesti Slovakia jatkoi elpymisen tukemista

---

13 Eurostat, Euro Indicators, 47/2023, 21.4.2023.

14 COM(2023) 631 final, 24.5.2023.

15 COM(2023) 141 final, 8.3.2023.

16 Neuvoston suositus, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2021, jolla annetaan neuvoston lausunto Slovakian vuoden 2021 vakausohjelmasta (EUVL C 304, 29.7.2021, s. 121).

17 Finanssipolitiikan viritystä mitataan perusmenojen (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) muutoksena suhteessa keskipitkän aikavälin potentiaaliseen kasvuun. Perusmenoista on jätetty pois covid-19-kriisiin liittyvät väliaikaiset hätätoimenpiteet, mutta niihin on otettu mukaan elpymis- ja palautumistukivälineen tuella, jota ei makseta takaisin (avustukset), ja muilla EU:n varoilla rahoitettavat menot. Lisätietoja on julkisen talouden tilastotaulukoiden laatikossa 1.

elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitettavilla investoinneilla. Vuonna 2022 elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla ja muilla EU:n varoilla rahoitettavat menot olivat 1,2 prosenttia suhteessa BKT:hen (1,3 % suhteessa BKT:hen vuonna 2021). Elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla ja muilla EU:n varoilla rahoitettujen menojen väheneminen vuonna 2022 johtui EU:n rakennerahastojen varojen vähäisestä käyttöönotosta ja elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla rahoitettavien toteutuneiden menojen lykkäyksistä. Kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla oli finanssipolitiikan viritykseen elvyttävä vaikutus, joka oli 0,2 prosenttiyksikköä.[18] Näin ollen Slovakia on neuvoston suosituksen mukaisesti jatkanut kansallisesti rahoitettavia investointeja. Kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman uusia tulopuolen toimenpiteitä) oli finanssipolitiikan viritykseen kiristävä vaikutus, joka oli 1,3 prosenttiyksikköä. Näin ollen Slovakia on pitänyt kansallisesti rahoitettavien juoksevien menojen kasvun riittävästi kurissa.

(17) Vakausohjelmaan sisältyvien julkisen talouden kehitysarvioiden perustana oleva makrotalouden skenaario on realistinen vuonna 2023 ja sen jälkeen. Hallitus ennustaa reaalisen BKT:n kasvavan 1,3 prosenttia vuonna 2023 ja 1,8 prosenttia vuonna 2024. Komission kevään 2023 talousennusteessa puolestaan oletetaan reaalisen BKT:n kasvun olevan suurempi, 1,7 prosenttia vuonna 2023 ja 2,1 prosenttia vuonna 2024, mikä johtuu pääasiassa viennin odotettua nopeammasta elpymisestä, koska toimitusketjun pullonkaulojen odotetaan poistuvan ja Slovakian tärkeimpien vientikohteiden talousnäkymien paranevan.

(18) Vuoden 2023 vakausohjelman mukaan julkisen talouden alijäämä kasvaa 6,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Vuoden 2023 kasvu on pääasiassa seurausta toimenpiteistä, jotka toteutettiin energian hintojen nousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi, sekä muista toimenpiteistä, kuten verohyvityksen ja lapsenetuuksien korottamisesta ja vanhempainhyvityksen käyttöönotosta. Vakausohjelman mukaan julkisen talouden velka, joka oli vuoden 2022 lopussa 57,8 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvaa vuoden 2023 loppuun mennessä 58,7 prosenttiin. Komission kevään 2023 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä on 6,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Tämä vastaa vakausohjelmassa ennakoitua alijäämää. Julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen vuoden 2023 lopussa on vastaava kuin komission kevään 2023 talousennusteessa, 58,3 prosenttia.

(19) Finanssipoliittisten toimenpiteiden, joita on toteutettu energian hinnannousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi, odotetaan edelleen vaikuttavan julkisen talouden rahoitusasemaan vuonna 2023. Ne koostuvat vuodesta 2022 jatketuista toimenpiteistä, erityisesti sähkön ja kaasun hintakatosta sääntelemättömille yhtiöille, ja uusista toimenpiteistä, kuten kotitalouksien ja säänneltyjen (pienten) yritysten sähkö-, kaasu- ja kaukolämpötoimitusten hintakatosta. Näiden toimenpiteiden kustannukset korvataan osittain energiantoimittajien satunnaisista voitoista perittävillä veroilla eli EU-asetukseen liittyvällä solidaarisuusmaksulla, vesihuoltoalan rakennusyhtiöiden erityismaksulla ja ylimääräisiä voittoja tekeville sähköntuottajille asetetulla tulokatolla. Kun nämä tulot otetaan huomioon, tukitoimenpiteiden nettokustannukset julkiselle taloudelle vuonna

[18] Muilla kansallisesti rahoitetuilla pääomamenoilla oli kiristävä vaikutus, joka oli 0,1 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen.

2023 ovat komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 2,0 prosenttia suhteessa BKT:hen[19]. Vuoden 2023 toimenpiteet eivät vaikuta energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille tai yrityksille kohdennetuilta, eikä niillä täysin säilytetä energian kysynnän vähentämiseen ja energiatehokkuuden lisäämiseen kannustavaa hintasignaalia. Näin ollen mitään kohdennettuja tukitoimenpiteitä ei tule ottaa huomioon arvioitaessa vuoden 2023 suosituksen noudattamista (verrattuna 0,2 %:iin suhteessa BKT:hen vuonna 2022). Kustannusten, joita Ukrainasta paenneiden tilapäinen suojelu aiheuttaa julkiselle taloudelle, ennustetaan supistuvan 0,1 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen vuoteen 2022 verrattuna. Odotettavissa on, että vuoden 2023 julkisen talouden rahoitusasemaan vaikuttaa edullisesti myös covid-19-pandemiaan liittyvien väliaikaisten hätätoimenpiteiden asteittainen poistaminen, jonka vaikutuksen odotetaan olevan 0,8 prosenttia suhteessa BKT:hen.

(20) Neuvosto suositti[20] 12 päivänä heinäkuuta 2022 Slovakialle, että se toteuttaisi toimia, joilla varmistetaan vuonna 2023, että kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvu on linjassa kaiken kaikkiaan neutraalin finanssipolitiikan virityksen[21] kanssa, kun otetaan huomioon jatkettu väliaikainen ja kohdennettu tuki energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta paenneille ihmisille. Slovakian olisi oltava valmiina mukauttamaan juoksevia menoja tilanteen muuttuessa. Slovakialle suositettiin myös, että se lisäisi julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen, ottaen huomioon REPowerEU-aloite, muun muassa elpymis- ja palautumistukivälineen ja muiden unionin varojen avulla.

(21) Vuonna 2023 finanssipolitiikan viritys on komission kevään 2023 talousennusteen mukaan elvyttävä (–6,2 % suhteessa BKT:hen) tilanteessa, jossa inflaatio on korkea. Vuonna 2022 finanssipolitiikan viritys oli kiristävä (1,3 % suhteessa BKT:hen). Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) ennakoidaan olevan finanssipolitiikan viritykseen vuonna 2023 elvyttävä vaikutus, joka on 4,4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Perusmenojen kasvuun sisältyvät energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille suunnattujen kohdennettujen tukitoimenpiteiden kustannusten pieneneminen 0,2 prosentilla suhteessa BKT:hen. Siihen sisältyvät myös alentuneet kustannukset tilapäisen suojelun tarjoamisesta Ukrainasta paenneille (0,1 % suhteessa BKT:hen). Näin ollen kansallisesti rahoitettujen juoksevien nettoperusmenojen elvyttävä vaikutus ei ole seurausta kohdennetusta tuesta energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta paenneille ihmisille. Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) elvyttävä kasvu johtuu kohdentamattomista energiatoimenpiteistä, terveydenhuollon ammattilaisten pysyvistä palkankorotuksista ja arvonlisäverokantojen alentamisesta elintarvike- ja vapaa-ajansektoreilla. Yhteenvetona voidaan todeta, että kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen ennakoitu kasvu ei ole neuvoston suosituksen mukainen.

---

19 Luku kuvaa toimenpiteiden vuotuisia talousarviokustannuksia, mukaan lukien juoksevat tulot ja menot sekä pääomamenoja koskevat toimenpiteet.

20 Neuvoston suositus, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2022, Slovakian vuoden 2022 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Slovakian vuoden 2022 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (EUVL C 334, 1.9.2022, s. 205).

21 Slovakian keskipitkän aikavälin potentiaalisen tuotannon kasvu (kymmenen vuoden keskiarvo), jota käytetään finanssipolitiikan virityksen mittaamiseen, on komission kevään 2023 talousennusteen perusteella nimellisin luvuin arviolta 12,0 prosenttia.

Elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla ja muilla EU:n varoilla rahoitettavien menojen ennustetaan olevan 2,8 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023, ja kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla ennakoidaan olevan finanssipolitiikan viritykseen elvyttävä vaikutus, joka on 0,1 prosenttiyksikköä.[22] Slovakia aikoo rahoittaa lisäinvestointeja elpymis- ja palautumistukivälineestä ja muista EU:n rahastoista, ja sen ennakoidaan jatkavan kansallisesti rahoitettuja investointeja[23]. Se aikoo rahoittaa julkisen talouden investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energian toimitusvarmuuteen, kuten kansalliseen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiostrategiaan, minkä tarkoituksena on lisätä joustavuutta, lyhentää palvelujen hankinta-aikaa ja ottaa mukaan laajempi valikoima toimittajia, myös pieniä ja keskisuuria yrityksiä.

(22) Vuonna 2024 julkisen talouden alijäämä supistuu vakausohjelman mukaan 4,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Alijäämän supistuminen vuonna 2024 johtuu pääasiassa energian hintojen nousun taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia lieventävien toimenpiteiden asteittaisesta lopettamisesta. Vakausohjelman mukaan julkisen talouden velka kasvaa vuoden 2024 loppuun mennessä 59,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen on ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 4,8 prosenttia vuonna 2024. Tämä vastaa vakausohjelmassa ennakoitua alijäämää. Julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen vuoden 2024 lopussa on komission kevään 2023 talousennusteessa pienempi, 58,7 prosenttia.

(23) Vakausohjelman mukaan kaikista energiatukitoimenpiteistä luovutaan asteittain vuonna 2024. Myös komissio olettaa, että kaikista energiatukitoimenpiteistä luovutaan asteittain vuonna 2024. Tämä perustuu oletukseen, jonka mukaan energian hinnat eivät nouse uudelleen.

(24) Neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1466/97 kehotetaan parantamaan rakenteellista rahoitusasemaa vuosittain keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamiseksi käyttäen viitearvona 0,5:tä prosenttia suhteessa BKT:hen[24]. Kun otetaan huomioon julkisen talouden kestävyyteen liittyvät näkökohdat[25] ja tarve pienentää alijäämää alle viitearvon, joka on 3 prosenttia suhteessa BKT:hen, rakenteellista rahoitusasemaa olisi asianmukaista parantaa vähintään 0,7 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024. Jotta tällainen parannus voidaan varmistaa, kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten

---

22 Muiden kansallisesti rahoitettujen pääomamenojen ennakoidaan vaikuttavan elvyttävästi (0,1 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen).

23 Elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla ja muilla EU:n varoilla rahoitettavat menot ovat 0,0 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023, ja kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla on finanssipolitiikan viritykseen elvyttävä vaikutus, joka on 1,3 prosenttiyksikköä. Muiden kansallisesti rahoitettujen pääomamenojen ennakoidaan vaikuttavan elvyttävästi (0,1 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen).

24 Ks. neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artikla, jossa edellytetään myös yli 0,5 prosentin sopeutusta suhteessa BKT:hen niiden jäsenvaltioiden osalta, joiden julkinen velka on yli 60 prosenttia suhteessa BKT:hen tai joiden velanhoitokykyyn kohdistuu huomattavampia riskejä.

25 Komissio on arvioinut, että Slovakian rakenteellisen perusjäämän vuotuisen kasvun olisi oltava keskimäärin 1 prosenttiyksikkö suhteessa BKT:hen, jotta velka vähentyisi uskottavasti tai voitaisiin varmistaa, että julkinen velka pidetään maltillisella tasolla keskipitkällä aikavälillä. Arvio perustuu komission syksyn 2022 talousennusteeseen. Arvion lähtökohtana ovat ennakoitu julkisen talouden alijäämä ja velka vuonna 2024 olettaen, että energiatukitoimenpiteistä luovutaan vuonna 2024.

perusmenojen kasvu[26] ei saisi vuonna 2024 olla enempää kuin 5,7 prosenttia, kuten nyt suositellaan. Tämä alentaisi myös pohjainflaatiota, joka ylittää reilusti euroalueen keskiarvon ja joka voisi korkeana pysyessään heikentää kilpailukykyä, ja vahvistaisi ulkoista rahoitusasemaa.

Samaan aikaan olisi energiamarkkinoiden kehityksestä riippuen asteittain luovuttava jäljellä olevista energiatukitoimenpiteistä (komission tämänhetkisen arvion mukaan 2 % suhteessa BKT:hen vuonna 2023) alkaen vähiten kohdennetuista toimenpiteistä, ja saatavat säästöt olisi käytettävä julkisen talouden alijäämän supistamiseen. Komission arvioiden mukaan tuloksena oleva nettomääräisten perusmenojen kasvu alittaisi vuodelle 2024 suositellun enimmäiskasvuvauhdin.

Lisäksi kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten juoksevien perusmenojen kasvu vuonna 2023 ei komission kevään 2023 talousennusteen mukaan ole neuvoston suosituksen mukainen. Jos ennuste toteutuu, nettomääräisten perusmenojen kasvua olisi asianmukaista hidastaa vuonna 2024.

(25) Olettaen, että politiikka säilyy muuttumattomana, kansallisesti rahoitetut nettomääräiset perusmenot kasvavat komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 2,5 prosenttia vuonna 2024. Tämä alittaa suositellun kasvuvauhdin. Komission ennusteessa ennakoitu sopeutus on vähäisempää kuin energiatukitoimenpiteiden kokonaan lopettamisesta saatavat säästöt, mikä johtuu pysyviä menoja aiheuttavista toimenpiteistä, kuten julkisen sektorin palkankorotuksista, perhepaketista, johon sisältyvät verohyvitys ja korotetut lapsenetuudet, sekä eläkeuudistukseen kuuluvasta vanhempainhyvityksen käyttöönotosta.

(26) Ohjelman mukaan julkiset investoinnit vähenevät vuosien 2023 ja 2024 välillä 5,1 prosentista 4,0 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Investointien väheneminen johtuu siitä, että EU:n pääasiassa rakennerahastojen kautta rahoittamia investointeja tehdään vähemmän. Vakausohjelmassa mainitaan uudistuksia ja investointeja, joiden odotetaan edistävän julkisen talouden kestävyyttä sekä kestävää ja osallistavaa kasvua. Niihin kuuluvat hiljattain hyväksytty menokattojen käyttöönottoa koskeva uudistus ja eläkeuudistus, jotka ovat myös osa elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

(27) Vakausohjelmassa esitetään julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehitysura vuoteen 2026 saakka. Ohjelman mukaan hallituksen tavoitteissa ennakoidaan alijäämän olevan 3,2 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2025 ja 2,2 prosenttia vuonna 2026. Julkisen talouden alijäämän odotetaan siten laskevan alle 3 prosentin viitearvon vuonna 2026.

(28) Slovakian verojärjestelmää voitaisiin uudistaa taloudellisen tehokkuuden parantamiseksi, ympäristön ja julkisen talouden kestävyyden edistämiseksi sekä oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi. Pienituloisten työhön kohdistuva verorasitus on erityisen suuri verrattuna muihin EU-maihin. Ympäristö- ja omaisuusverotusta ei sitä vastoin hyödynnetä täysin. Veroyhdistelmän muuttaminen voisi tukea kasvua ja edistää myös vihreää siirtymää ja ympäristökestävyyttä. Vaikka talous on hyvin energiaintensiivinen, vuonna 2021 ympäristöveroista saadut tulot olivat 2,5 prosenttia eli lähellä EU:n keskiarvoa. Jätehuoltoon ja ilman pilaantumiseen liittyvät ympäristömaksut eivät edistä riittävästi resurssien tehokasta käyttöä eivätkä vähennä

[26] Nettomääräiset perusmenot määritellään kansallisesti rahoitetuiksi menoiksi, joista on vähennetty päätösperäiset tulopuolen toimenpiteet ja joissa ei oteta huomioon korkomenoja eikä suhdanteesta johtuvia työttömyysmenoja.

ympäristölle ja yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Ympäristöveroja ja -maksuja ei ole indeksoitu, joten niistä saatavat tulot vähenevät ajan mittaan. Tieveroissa ja ajoneuvojen rekisteröintimaksuissa ei oteta riittävästi huomioon päästöintensiteettiä. Liikenteen verotuksen osuus kaikista verotuloista oli yhteensä vain 0,58 prosenttia (EU:n keskiarvo oli 1 %). Kiinteistöverotuksen osalta juoksevista kiinteistöveroista saatavat tulot olivat vuonna 2021 suhteellisen alhaiset (0,5 % suhteessa BKT:hen, kun EU:n keskiarvo oli 1,2 %). Slovakialla ei tällä hetkellä ole riittävästi tietoja kiinteistöveropohjan päivittämiseksi ja indeksoimiseksi markkina-arvojen mukaisesti, vaikka tämä voisi myös osittain hillitä edelleen vahvana jatkuvaa asuntokysyntää ja siihen liittyvää asuntojen hintojen voimakasta nousua. Lisäksi lisätoimet verojen yksinkertaistamiseksi ja verosäännösten noudattamisen parantamiseksi voivat lisätä julkisia tuloja ja siten tukea julkisen talouden kestävyyttä ja parantaa oikeudenmukaisuutta. Slovakian arvonlisäveroa koskevien säännösten noudattamisvaje suureni edelleen vuonna 2020. Se pieneni vuoden 2019 ja vuoden 2020 välillä 15 prosentista 13,9 prosenttiin odotetuista arvonlisäveron kokonaistuotoista mutta ylittää edelleen EU:n keskiarvon (9,1 %). Verohallinnon lisäparannukset, mukaan lukien sähköinen laskutus, esitäytetyt veroilmoitukset ja digitalisaatio, voisivat auttaa vähentämään verojärjestelmän vuotoja.

(29) Elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja liitteessä V olevan kriteerin 2.2 mukaisesti laajan joukon toisiaan vahvistavia uudistuksia ja investointeja, jotka on määrä toteuttaa vuoteen 2026 mennessä. Slovakian elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpano on tähän mennessä edennyt hyvin, mutta siinä on jatkossa jonkin verran haasteita. Slovakia esitti kaksi maksupyyntöä, jotka vastasivat 30:tä suunnitelmassa esitettyä välitavoitetta ja tavoitetta ja joiden seurauksena maksettiin yhteensä 1,11 miljardia euroa. Slovakia on ollut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa nopeimmin etenevien jäsenvaltioiden joukossa, mutta hallinnollisen kapasiteetin pullonkaulojen mahdollisesti aiheuttama vastatuuli ja tarve aloittaa REPowerEU-luvun täydentävät toimenpiteet, joita koskevat tiedot Slovakia toimitti osana suunnitelmansa tarkistusta 26 päivänä huhtikuuta 2023, vaativat entistä tiiviimpää keskittymistä täytäntöönpanoon. Uuden REPowerEU-luvun nopea sisällyttäminen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan antaa mahdollisuuden rahoittaa lisäuudistuksia ja -investointeja, jotka tukevat Slovakian strategisia tavoitteita energian ja vihreän siirtymän osalta. Paikallis- ja aluevironomaisten, työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen ja tosiasiallinen osallistuminen on edelleen tärkeää, jotta elpymis- ja palautumissuunnitelman ja sitä laajemman muun talous- ja työllisyyspolitiikan täytäntöönpano onnistuu ja jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen politiikan yleiseen linjaan.

(30) Komissio hyväksyi kaikki Slovakian koheesiopolitiikan ohjelma-asiakirjat vuonna 2022. Koheesiopolitiikan ohjelmien nopea täytäntöönpano, joka täydentää elpymis- ja palautumissuunnitelmaa, REPowerEU-luku mukaan lukien, ja luo sen kanssa synergiaa, on keskeinen tekijä vihreän ja digitaalisen siirtymän aikaansaamisen, taloudellisen ja sosiaalisen häiriönsietokyvyn parantamisen sekä Slovakian alueiden tasapainoisen kehittymisen kannalta.

(31) Niiden taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden lisäksi, joihin vastataan elpymis- ja palautumissuunnitelmalla, Slovakialla on useita lisähaasteita, jotka liittyvät energiaan ja vihreään siirtymään.

(32) Slovakian edistyminen kasvihuonekaasujen nettopäästöjen vähentämisessä on viime vuosina suurelta osin pysähtynyt. Maa on edelleen rakenteellisesti energiaintensiivinen

talous, joka on hyvin riippuvainen fossiilisen energian tuonnista. Slovakian primäärienergiaintensiteetti oli vuonna 2020 noin 80 prosenttia EU:n keskiarvoa suurempi, ja energian loppukulutus kasvoi 13,5 prosenttia vuodesta 2015 vuoteen 2021. Slovakia edistyi vuonna 2022 energian tuonnin monipuolistamisessa jonkin verran, mutta se ei ole ottanut käyttöön riittävästi kaasunsäästötoimenpiteitä. Maakaasun kulutus on vähentynyt Slovakiassa yhden prosentin[27] elokuun 2022 ja maaliskuun 2023 välisenä aikana, kun sitä verrataan keskimääräiseen kaasunkulutukseen samalla ajanjaksolla edeltävien viiden vuoden aikana. Tämä alittaa 15 prosentin vähennystavoitteen reilusti. Slovakiaa kannustetaan tehostamaan kaasun kysynnän tilapäiseen vähentämiseen tähtääviä toimia 31 päivään maaliskuuta 2024 saakka.[28] Venäjältä tuotavan maakaasun osuus on kesästä 2022 lähtien pienentynyt 85 prosentista noin 50 prosenttiin. Elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvät uudistukset Slovakiassa ovat johtaneet uusiutuvan energian verkkoon liittämiseen käytettävissä olevan kapasiteetin huomattavaan kasvuun, mutta vain pieni osa vapaasta kapasiteetista on käytetty uusien uusiutuvan energian tuotantolaitosten liittämiseen verkkoon. Uusiutuvien energialähteiden nopeampi käyttöönotto auttaisi saavuttamaan ilmastotavoitteet sekä vähentämään Slovakian riippuvuutta fossiilisten polttoaineiden tuonnista (muun muassa Venäjältä) ja energiaköyhyyden riskiä energian hintojen vaihdellessa. Aurinko- ja tuulienergian kumulatiivinen kapasiteetti oli vuonna 2022 noin 7 prosenttia kokonaiskapasiteetista, mikä on toiseksi alin osuus EU:ssa.

(33) Slovakia toteutti vuonna 2022 uudistuksia uusiutuvan energian markkinasuunnittelussa ja tukemisessa osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaansa, mutta lisätoimenpiteet mahdollistaisivat erityisesti tuuli- ja aurinkovoimaan, geotermiseen energiaan, biometaaniin ja vetyyn perustuvan uusiutuvan energian nopeamman käyttöönoton. Toimenpiteisiin kuuluisi lupa- ja hallintoprosessien yksinkertaistaminen, muun muassa perustamalla uusiutuvan energian hallinnollisia keskitettyjä asiointipisteitä, ja uusiutuvan energian ydinkehittämisalueet. Slovakia hyötyisi uusiutuvan energian verkkoon pääsyyn liittyvien menettelyjen tehostamisesta, erityisesti kapasiteetin varausjärjestelmän uudistamisesta, verkkoon liittymisen hallinnollisen rasitteen keventämisestä ja verkkoliitäntämaksujen tarkistamisesta EU:n vertailuesimerkkien ja parhaiden käytäntöjen mukaisesti. Slovakialla on paljon mahdollisuuksia ajoittain saatavilla olevan uusiutuvan energian kasvavan määrän hyödyntämiseen: sähköverkkojen (sekä siirto- että jakeluverkkojen) nykyaikaistaminen, uusien sähkövarastojen rakentaminen ja uusiutuvan vedyn sääntelykehyksen edistäminen. Maakaasu, jota käytetään laajasti kaukolämpöjärjestelmien energialähteenä ja alueilla, joilla uusiutuvien lämmönlähteiden käyttöönotto on edelleen vähäistä, voitaisiin korvata panostamalla geotermisen energian ja biometaanin alojen kehittämiseen.

(34) Slovakia edistyy asuinrakennusten energiatehokkuuden parantamisessa elpymis- ja palautumistukivälineen ja koheesiorahaston kunnianhimoisten investointien ansiosta, mutta lisätoimia tarvitaan, erityisesti muiden julkisten ja yksityisten rakennusten kuin asuinrakennusten peruskorjauksia sekä energiaköyhyyteen ja haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin kohdennettavia peruskorjaustoimenpiteitä. Rakennusten peruskorjausten nopeuttamiseksi ja uusien yksityisten investointien houkuttelemiseksi Slovakian olisi poistettava lukuisia pullonkauloja erityisesti i) mukauttamalla peruskorjausjärjestelmiä, ii) antamalla teknistä tukea, iii) kehittämällä keskitetyn

[27] Slovakian tiedot ovat parhaillaan Eurostatin validoitavina.

[28] Neuvoston asetus (EU) 2022/1369 ja neuvoston asetus (EU) 2023/706.

asiointipisteen lähestymistapa, iv) keräämällä asiaankuuluvia julkisten rakennusten energiatietoja investointien asettamiseksi tärkeysjärjestykseen ja v) parantamalla eri viranomaisten ja rahoitusohjelmien välistä koordinointia. Tarvitaan lisätoimia, jotta energiaköyhyyteen voidaan puuttua rakenteellisesti, erityisesti asuntojen peruskorjausjärjestelmillä ja teknisellä ja hallinnollisella avulla, joka vastaa haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien tarpeita, sekä sosiaaliseen asuntotuotantoon kohdistettavilla uudistuksilla ja investoinneilla. Slovakian olisi oltava kunnianhimoisempi kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä sekä uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden lisäämistä koskevissa tavoitteissaan, jotta ne olisivat linjassa 55-valmiustavoitteiden kanssa.

(35) Vihreän siirtymän kannalta keskeisten alojen ja ammattien työvoimapula ja osaamisvaje, muun muassa valmistusteollisuudessa sekä nettonollateknologioiden käyttöönotossa ja ylläpidossa, aiheuttavat pullonkauloja nettonollatalouteen siirtymisessä. Korkealaatuiset koulutusjärjestelmät, jotka vastaavat työmarkkinoiden muuttuviin tarpeisiin, sekä kohdennetut täydennys- ja uudelleenkoulutustoimenpiteet ovat avainasemassa osaamisvajeen vähentämisessä ja työmarkkinoille pääsyn ja työvoiman uudelleenkohdentamisen edistämisessä. Hyödynnettävissä olevan työvoiman saamiseksi käyttöön näiden toimenpiteiden on oltava erityisesti sellaisten henkilöiden, alojen ja alueiden ulottuvilla, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten. Slovakiassa autoteollisuuden ja terästeollisuuden osuus työllisyydestä on EU:n suurimpia, ja vihreä siirtymä vaikuttaa näihin aloihin huomattavasti. Samanaikaisesti vuonna 2022 raportoitiin työvoimapulasta 24 ammatissa, joissa tarvitaan vihreää osaamista. Näitä olivat muun muassa eristäjät, putkiasentajat, putkihitsaajat sekä rakennussähköasentajat ja muut vastaavat sähköasentajat. Tämä edellyttää, että vihreää siirtymää vauhditetaan tehokkailla politiikan keinoilla monilla eri aloilla niin, että varmistetaan samanaikaisesti oikeudenmukaisuus.

(36) Neuvosto on tutkinut vuoden 2023 vakausohjelman komission tekemän arvioinnin perusteella, ja sen lausunto[29] ilmenee jäljempänä esitettävästä suosituksesta 1.

(37) Koska euroalueen jäsenvaltioiden taloudet ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa ja koska ne myötävaikuttavat yhdessä talous- ja rahaliiton toimintaan, neuvosto on suosittanut, että euroalueen jäsenvaltiot ryhtyvät – myös elpymis- ja palautumissuunnitelmiensa kautta – toimiin, joiden avulla ne i) säilyttävät velkakestävyyden ja pidättäytyvät laaja-alaisesta kokonaiskysynnän tukemisesta vuonna 2023, kohdentavat korkeiden energian hintojen vaikutuksen lieventämiseksi toteutettavat finanssipoliittiset toimenpiteet paremmin ja selvittävät asianmukaisia tapoja lopettaa tuki energian hintapaineiden vähentyessä, ii) pitävät julkisten investointien määrän suurena ja edistävät yksityisiä investointeja, joilla tuetaan vihreää ja digitaalista siirtymää, iii) tukevat palkkakehitystä, joka lieventää ostovoiman heikkenemistä, rajoittaen samalla kerrannaisvaikutuksia inflaatioon, parantavat edelleen aktiivista työvoimapolitiikkaa ja korjaavat osaamisvajeita, iv) parantavat liiketoimintaympäristöä ja varmistavat, että yrityksille annettava energiatuki on kustannustehokasta, väliaikaista ja suunnattu elinkelpoisille yrityksille ja että sillä ylläpidetään kannustimia vihreään siirtymään ja v) säilyttävät makrotalouden vakauden ja seuraavat riskejä samalla kun jatketaan työtä pankkiunionin viimeistelemiseksi. Slovakian osalta suosituksilla 1, 2 ja 3 myötävaikutetaan ensimmäisen, toisen, kolmannen ja viidennen euroalueelle annetun suosituksen täytäntöönpanoon,

[29] Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artiklan 2 kohdan ja 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

SUOSITTAA, että Slovakia toteuttaa vuosina 2023 ja 2024 toimia, joilla se

1. purkaa voimassa olevat energiatukitoimenpiteet vuoden 2023 loppuun mennessä ja käyttää saatavat säästöt julkisen talouden alijäämän supistamiseen; jos energian hintojen uusi kallistuminen edellyttää tukitoimenpiteitä, varmistaa, että toimenpiteet kohdennetaan haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien ja yritysten suojelemiseen, että julkisella taloudella on toimenpiteisiin varaa ja että kannustimet energiansäästöön säilyvät;

   varmistaa finanssipolitiikan maltillisuuden erityisesti rajoittamalla kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten perusmenojen nimelliskasvun vuonna 2024 enintään 5,7 prosenttiin;

   jatkaa kansallisesti rahoitettuja julkisia investointeja ja varmistaa elpymis- ja palautumistukivälineen avustusten ja muiden EU:n varojen tuloksellisen käytön erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi;

   vuoden 2024 jälkeen noudattaa edelleen asteittaiseen ja kestävään vakauttamiseen tähtäävää julkisen talouden keskipitkän aikavälin strategiaa yhdistettynä investointeihin ja uudistuksiin, joilla edistetään voimakkaampaa kestävää kasvua, jotta saavutetaan maltillinen julkisen talouden keskipitkän aikavälin rahoitusasema;

   tekee veroyhdistelmästä tehokkaamman ja osallistavaa ja kestävää kasvua paremmin tukevan muun muassa hyödyntämällä ympäristö- ja kiinteistöverotuksen mahdollisuuksia; vahvistaa edelleen verosäännösten noudattamista muun muassa jatkamalla verohallinnon digitalisointia;

   vähentää kotitalouksien velkaan liittyviä riskejä tukemalla asuntotarjontaa ja vuokramarkkinoiden laajentamista;

2. jatkaa elpymis- ja palautumissuunnitelman vakaata täytäntöönpanoa ja viimeistelee lisäyksen, myös REPowerEU-luvun, ripeasti, jotta sen täytäntöönpano voidaan aloittaa nopeasti; jatkaa koheesiopolitiikan ohjelmien nopeaa täytäntöönpanoa, joka täydentää elpymis- ja palautumissuunnitelmaa ja luo sen kanssa synergiaa;

3. vähentää talouden riippuvuutta fossiilisista polttoaineista, erityisesti teollisuudessa ja lämmityksessä käytettävästä maakaasusta, ja monipuolistaa fossiilisten polttoaineiden tuontia; nopeuttaa uusiutuvan energian, erityisesti tuuli- ja aurinkovoiman, geotermisen energian sekä uusiutuvien kaasujen, käyttöönottoa asiaankuuluvien kestävyyskriteerien mukaisesti; yksinkertaistaa uusiutuvan energian käyttöönottolupien myöntämismenettelyjä ja uusiutuvan energian käyttöönottoon liittyviä hallinnollisia menettelyjä, muun muassa perustamalla keskitettyjä asiointipisteitä ja ydinkehittämisalueita; nykyaikaistaa sähköverkkoa ja tehostaa menettelyjä uusiutuvan energian liittämiseksi verkkoon ja vähentää sen kustannuksia; nopeuttaa ja tehostaa julkisten ja yksityisten rakennusten pitkälle meneviä energiaremontteja, puuttuu energiaköyhyyteen pienipalkkaisten kotitalouksien asuntojen korjauksilla ja lisää panostusta politiikkatoimiin, joiden tarkoituksena on vihreän siirtymän edellyttämän osaamisen tuottaminen ja hankkiminen.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja